

"מצינין על הספיקות". ר"ק (עמ' 11, ד"ה 'אבל מצינין על הספיקות') מסביר שמדובר בספק טומאה, שמא קברו תחתיהן. ולכאורה הדבר סותר את דבריו במסכת נדה נז, א ד"ה 'אילן המיסך על הארץ', שם הוא כותב: "וידוע ודאי שיש קבר תחת האהלות ואין ידוע איזה הוא".²¹ יש מי שרצה לומר²² שדברי רש"י שם נאמרו מתוך אילוצי הסוגיה המאמינה לכותי "במהלך ובא על פני כולה", וכדברי התוספות שם (ד"ה 'אילן המיסך'). אולם כשנתבונן בראשונים נראה שהיה לפניו נוסח שונה ברש"י בנדה, והקטע המתחיל במילים "ואם הענפים מובדלים" עד סוף הדיבור לא היה לפניו.²³ גם בכתבי היד של פירוש רש"י לנדה יש עדות ליותר מנוסח אחד, ובצד התומכים בנוסח הדפוס,²⁴ יש מהם המשמרים את נוסח הראשונים.²⁵

"ואין מעמידין ציון במקום טומאה". פלורסהיים, עמ' 432, בהערה 31: הריטב"א (עמ' מד): "אין מעמידין ציון במקום טומאה שלא להפסיד הטהרות. הנכון כפי' השני שפרש"י ז"ל כי אולי לא יראה הציון עד שיהא שם ויטמא טהרות שבידו", ובר"ק (עמ' 11) נמצא הפירוש הזה בלבד. פלורסהיים מסייג את הקושיה מאחר והוא לא מצא בשום מקום פירוש אחר, "שמא נפל כאן שיבוש".

"בית הפרס". פלורסהיים, עמ' 432, בהערה 31: הריטב"א (עמ' מז): "רש"י ז"ל מפרש בית הפרס לשון שבירה כדכתי' (דניאל ה, כח) פריסת מלכותך". ומעיר פלורסהיים שבקופפר אין את הפסוק, ושמא תוספת של הריטב"א היא. ומעניין לציין שלמרות שפעמים רבות בתלמוד רש"י מפרש את המילה "פרס" כפרוסה ושבירה, רק בתענית כא, ב ד"ה 'פרס' הוא מביא את האסמכתא מדניאל. ולגבי הפירוש לתענית נחלקו החוקרים האם לרשב"ם הוא או לריב"ן.²⁶

"שדה שמפטירין בה מתים". הריטב"א (עמ' מח) מביא על כך פירוש מרש"י, ולמרות הדמיון התוכני לקופפר, אין הלשון דומה.²⁷

²¹ כידוע שתירות ברש"י הן דבר מצוי (ראה סיכומי של דבר אצל גרוסמן, צרפת, עמ' 231 ואילך), ואין אני מביא סתירה זו משום שיש בה בכדי לערער את אמינותו של ר"ק, אלא על מנת להראות שאפילו סתירה אין כאן.

²² ראה בשיטה, עמ' לו, הערה 4.

²³ ראה: השיטה (עמ' לו) והריטב"א (עמ' מב) במו"ק, וכן הרמב"ן והרשב"א בנדה.

²⁴ כמו כת"י אינסברוק-האוניברסיטה 291, ופרמה-פליטינה 2756.

²⁵ פרמה-פליטינה 2903, וכך כתוב שם: "אילן המיסך על גבי הארץ, והוא סמוך לדרך בית הקברות ואוקמוה רבנן בספק טמא זימנין דמיתרמי בית[!] השמשות וקברי התם; פרועות. גדולות כמ' גדל פרע ופולטות[!] מן הגדר ואוקמוה רבנן כל סביבות הקבר ק' אמה בספק טומאה". בסוף הקטע לעיל יש ככל הנראה דילוג, אולי מחמת הדומות, ואכמ"ל.

²⁶ אפשטיין, הריב"ן, עמ' 22, הערה 46. וכנגדו דוד הלבני, שרידים מפירוש הר"א על תענית, ירושלים: מוסד הרב קוק, תשי"ט, עמ' 9, ובעוד מקומות כמצוין שם בהערה 14. וראה עוד: פרידמן, הגהות, עמ' 171, הערה 125; ארנד, מגילה, עמ' 8-7; גרוסמן, צרפת, עמ' 216, הערה 275. וראה גם להלן בעמ' 118, הערה 22.

²⁷ ובאמת לשון הריטב"א שם איננה ברורה, ויש שם עירוב של שני הפירושים שברש"י.